

UNIVERSITATEA "AUREL VLAICU" ARAD
FACULTATEA DE TEOLOGIE "ILARION V. FELEA"
ȘCOALA DOCTORALĂ INTERDISCIPLINARĂ
DOMENIUL TEOLOGIE

THE GNOSEOLOGICAL THEOLOGY IN
SAINT GREGORY PALAMAS' THOUGHT

SUMMARY

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:
PR. PROF. UNIV. DR. CRISTINEL IOJA

DOCTORAND:
PR. RADU SCÂNTEIE

ARAD
2024

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION

Purpose of the research

Reason for choosing the topic

Methods used

State of the research

Objectives and limits of the research

Structure of the paper

CHAPTER I. SAINT GREGORY PALAMAS AND PATRISTIC TRADITION

I.1. Historical and ecclesiastical context of Saint Gregory Palamas' theology

I.2. Life

I.3. Works

I.3.1. Genesis of the works

I.3.2. Theological works

I.3.3. Spiritual works

I.4. Reception of his works in the East and West

I.5. Originality, continuity, synthesis, and relevance

I.5.1. Originality

I.5.2. Continuity

I.5.3. Synthesis

I.5.4. Relevance

CHAPTER II. THEOLOGICAL GNOSEOLOGY IN THE THOUGHT OF SAINT GREGORY PALAMAS

II.1. A polemic and its implications

II.2. The method as a synthesis of patristic tradition

II.3. Revelation and Philosophy

II.3.1. Revelation and Philosophy according to Saint Gregory Palamas

II.3.2. Revelation and Philosophy according to Barlaam

II.3.3. The status of philosophy and the Spirit of the Fathers

II.4. Natural knowledge and spiritual knowledge

II.4.1. Importance and limits of natural knowledge

II.4.2. Spiritual knowledge and the criteria of Tradition

II.4.2.1. The Holy Trinity – Source of knowledge

II.4.2.2. Christ – Prototype of asceticism and foundation of
knowledge

II.4.2.3. Unity of mind-reason-heart. Integration of the body

II.4.2.4. Importance of asceticism in knowledge

II.4.2.5. Seeing God in the uncreated light

CHAPTER III. THE IMPLICATIONS OF PALAMITE GNOSEOLOGY IN DOGMATIC THEOLOGY

III.1. Importance of the Palamite method for Dogmatics

III.1.1. Distinction between essence-person-energies

III.1.2. Unity of cataphatic-apophatic-existential

- III.1.3. Seeing God is superior to understanding
- III.1.4. Ontological-personalist-experiential dimension
- III.1.5. Surpassing scholastic substantialism and rationalism
- III.1.6. Surpassing abstractism and staticism
- III.1.5. Gnoseology as participation and deification

CHAPTER IV. THE PALAMITE PARADIGM – A PREMISE FOR INTERDISCIPLINARY RESEARCH

- IV.1. The dual methodology of the Fathers and the Palamite synthesis
- IV.2. Spiritual knowledge and scientific knowledge as an interdisciplinary opening in current Dogmatics
- IV.3. Saint Gregory Palamas – a methodological premise for the encounter and dialogue between theology and science

CONCLUSIONS

BIBLIOGRAPHY

THE GNOSEOLOGICAL THEOLOGY IN SAINT GREGORY PALAMAS' THOUGHT

SUMMARY

The theological gnoseology of Saint Gregory Palamas is not merely an aspect of his theological conception nor solely a concept of the dogmatic theology of the Orthodox Church. Given the coexistence of a systematic method (the double methodology) and the undeniable truth upon which real and complete knowledge is founded, referencing indubitable sources in Holy Scripture and the divine wisdom of the Fathers, as well as personal experience in the path of knowledge, we can speak of a way of theological discourse in Saint Gregory's work that structures gnoseologically within the Church.

In the research I have conducted, I have sought to highlight the specific nature of Palamite gnoseology as naturally part of the doctrinal body of Orthodox theology. Beginning with an outline of the mystical and spiritual profile of Saint Gregory Palamas and then exploring his cultural and philosophical aspects to demonstrate the significant impact these had on the Hesychast controversy, I continued the study by identifying the gnoseological concepts in the theology of this great Hesychast, as well as the methods he used to develop a unified system. Special attention was given to the distinctions present in Palamite work, which help to overcome potential reductions and without which it is not possible to articulate a coherent dogmatic study. Finally, I attempted to open a discussion on the extent to which Saint Gregory Palamas's gnoseology can form a premise for interdisciplinary dialogue.

In the first chapter, I analyzed the preliminaries of the Hesychast controversy. The emergence of Saint Gregory Palamas as a theological and spiritual authority at such a crucial moment in theology is undoubtedly a fact of divine providence.

By providing some biographical milestones, I managed to historically contextualize the personality of the great Hesychast. His background from particularly devout parents, along with the spiritual lifestyle program that his entire family, starting with his father Constantine Palamas (nicknamed "the saint"), adhered to, profoundly influenced his nature in terms of spiritual determination. He was also educated in secular sciences, which benefited him in his polemic with his opponents. Spiritual guidance and unconditional obedience ensured Saint Gregory's spiritual maturity, allowing him to engage in polemics with Barlaam and other opponents from a position of well-preparedness. I provided a historical account of the Hesychast controversy, in which Saint Gregory was the main actor, culminating in his canonization as a saint for the entire Orthodox Church. It was also necessary to describe the theological and philosophical context of the era to capture the prevailing lines of thought in the Byzantine Empire and identify the sources and premises from which the theological concepts of those involved in the polemic arose. Saint Gregory's foundation was the spiritual school of the Fathers who gained wisdom from the experience of union with God, whereas his opponents' source was merely speculative theology based on rationalist scholasticism.

After a brief classification of Saint Gregory's writings, mentioning the main reason for each writing and summarizing the fundamental idea, I proceeded to present the reception of his personality, thought, and work in two sections, the East and the West, with special emphasis on the contribution of Father Dumitru Stăniloae, who embraced the divine Father's theological creation, and the existence of certain theological currents in the Roman Catholic space, such as the *nouvelle théologie*, which proposed a revival of theological thought by returning to patristic sources (resourcement). A point of particular interest in the first chapter could be the emphasis on the qualities that Saint Gregory possesses in relation to the patristic tradition in which he naturally, devoutly, and responsibly positions himself: originality, continuity, synthesis, and relevance.

In the second chapter, I focused on the development of theological gnoseology as it is present in the works of Saint Gregory, starting from the simplest cognitive elements and epistemological

definitions and reaching the depth and complexity of the relationships in which the contents of cognoscibility are organically connected. I began with the precise delineation that Saint Gregory makes between natural and spiritual gifts, which Barlaam confused due to his substantialist conception that conflated their understanding. Each gift generates a certain type of life and constitutes a certain type of knowledge. Saint Gregory declares the superiority of spiritual life and knowledge over natural life and knowledge, especially regarding the ultimate purpose of each. There is a difference between theopathy and speculative theology. The certainty of these distinctions, so necessary for the perfection of knowledge through the vision of God, can only be obtained through the experience of a spiritual life.

A moment of tension and intensity in Saint Gregory's controversy with Barlaam is the clash between Revelation as a source of true knowledge for Palamas and philosophy as the source of supreme knowledge for Barlaam. Far from totally excluding philosophy from the process of knowledge, Saint Gregory establishes a hierarchy through his attitude towards it: the primacy of Revelation over the product of mere reason—philosophy. On several occasions, Saint Gregory accuses Barlaam of forcing Revelation and distorting the words of the Fathers from a philosophical approach.

By constantly referring to the sources of divine revelation—the Holy Scripture and the patristic tradition—Saint Gregory establishes the absolute importance of Revelation in the act of knowledge. Provoked by Barlaam's boldness in considering philosophers as important as the Apostles and Prophets, Saint Gregory, inspired by the thoughts of the Holy Fathers: Basil the Great, Gregory of Nyssa, and Gregory the Theologian, prescribes a status for philosophy: barren wisdom. However, by following and living in the spirit of the Fathers, he acknowledges the merit of providing a rich terminological repertoire necessary for the expression and doctrinal precision of the apophatic content of knowledge. This is Saint Gregory's warning regarding the danger of confining the content of Revelation in a strictly philosophical-rationalist manner or even diverting its manifestation into a niche of irrelevance. In the relationship established between Revelation and philosophy, Saint Gregory proposes a Christocentric humanism in the sense that all human

achievements are recovered and redeemed in the singular work of renewal and transfiguration accomplished by Christ, true God and true man.

The state of man's deification is confirmed, or rather accompanied, by the vision of God in light. This is the pinnacle of knowledge for man. However, man embarks on this quest for knowledge from created things. Natural revelation is very important for Saint Gregory because this knowledge, founded on the discovery of God through created things, indicates something higher: man's need for God. In fact, God is the one who guides man through natural knowledge. Theologizing about this knowledge, Saint Gregory, relying on the teaching about the logoi of Saint Maximus the Confessor, reveals the rationality of the created world through which man perceives the mystery of God's presence. Natural knowledge, even if it has the status of an indicator, must be used with great discernment, as man needs to acknowledge a limit that always testifies to the existence of higher knowledge, leading him to perfection and avoiding a state of gnoseological relativism.

Recourse to experience in the process and definition of knowledge is the distinctive note of Saint Gregory Palamas's theology. His theology is empirical because it springs from the experience of union with God, the only context where knowledge cannot suffer any falsification due to the presence and impartation of Truth, which is the divine Person. Saint Gregory adopts the custom of the Fathers to verify the truth "only through experience." In Saint Gregory's gnoseology, the experience certifying ultimate knowledge is possible only in the realism of the distinctions between essence and essential energies, created and uncreated, and in a paradoxical definition of the antinomies cognoscible-incognoscible, demonstrable-undemonstrable, shareable-unshareable. The experience to which Saint Gregory resorts for the authenticity of knowledge is man's deification.

Because Barlaam advocated for a purely speculative theology based solely on intellectual-rationalist manifestation, denying any participation of the body in divine life and knowledge, Saint Gregory clearly defines the ascetic dimension of human nature for knowledge. Saint Gregory advocated for the reunification of all human capacities

and potentials in the experience of knowledge, including the ascetic purification of the body. As a primary argument, Saint Gregory presents the perfect prototype in asceticism and knowledge: the Savior Jesus Christ.

By juxtaposing Saint Gregory's empirical knowledge with Barlaam's "external" wisdom, I tried to highlight the importance Palamas places on asceticism as a real premise for knowledge. The components of asceticism as present in Saint Gregory Palamas—keeping the commandments, prayer, in which the body has a real participation, etc.—actually describe the ascetic profile of Christ's Church. Saint Gregory places special emphasis on the suffering aspect, which establishes the connection between mind and body. As a substantial anthropological premise in his gnoseology, Saint Gregory uses the triadic structure of the mind—mind, word, spirit (the influence of Blessed Augustine is evident here)—as an image of the Holy Trinity: the Father (Mind), the Son (Word), and the Holy Spirit (manifested love). However, all these clarifications come to prove Saint Gregory's integrative vision of human nature participating in knowledge through the experience of seeing God in uncreated light, which Saint Gregory establishes as the foundation and intrinsic requirement of any theological knowledge endeavor.

The vision of God, so necessary for authentic theology (speaking with God means, at the highest level of knowledge, seeing God), is scripturally founded (Transfiguration) and patristically grounded (Church Fathers), but it is also highlighted through the experience of those who are deified. Saint Gregory's gnoseology foresees the ascent man must undertake from affirmative theology through the apophatism of the supra-luminous darkness (Saint Dionysius the Areopagite) to the positive experience of seeing the uncreated light. In this analysis of seeing God in light, I followed the role of the mind—which is the receptacle of divine light and its functionality up to the moment of rapture and beyond where it itself becomes light. I identified in various writings where Saint Gregory defines divine light several attributes: it is an essential energy from the divine essence and thus uncreated, it subsists in the divine hypostasis, it is called divinity, it is a natural symbol of divinity, and it manifests in the holiness of life. Although knowledge is directed

towards God—the Holy Trinity, He is the foundation of knowledge. Saint Gregory's gnoseology is Christological because it centers on Christ—the prototype of man's perfection and deification—and has triadological implications because, in the knowing part, man is an image of the Holy Trinity—the structure of supreme love.

In the third chapter of the work, the creative theological genius of Saint Gregory Palamas was highlighted. By formulating dogmatic distinctions and antinomies, for which he was accused but without which theology deviates into various philosophical systematizations, Saint Gregory surpasses the reductionisms based on self-sufficiency, a static, blockage attitude into which Western theology has plunged. Through a supple dynamism of theologizing, Saint Gregory ensures a balanced vision of dogma, preventing the theological discourse from hardening into philosophical language and from diluting into a pietist-sentimental manner.

The distinction between essence and essential energies is the formula that transcends scholastic substantialism. The certainty and security that envelop the formulation of this distinction in Saint Gregory's theologizing are given by the fact that he speaks from within it. The experience of deification is what seals this distinction in human language, not the forcing of philosophical terminology. Based on the patristic tradition, Saint Gregory, by formulating this distinction, simply conveys the difference between the knowable and the unknowable in God. The distinction between essence, persons, and energies is foundational for knowledge in the sense that the mode of being of man must be structured on this awareness: knowable, yet also unknowable. In the substantialist conception, God is isolated in absolute transcendence, which does not allow for communication, the impartation of Himself to the created. This conception contradicts the entire patristic tradition which affirms that "those around His essence," that is, the essential energies, are imparted to man and that there is no nature—essence unmanifested.

Another reductionism surpassed by Saint Gregory's genius is rationalism. Through the cataphatic-apophatic unity, human knowledge transcends the tendency of fragmentation, assuming all epistemological contents in an integrative dynamic where the cataphatic is valued in the apophatic, and the apophatic is explicated

through the cataphatic. Father Stăniloae's vision, who faithfully adopted Saint Gregory Palamas's thinking in his manner of theologizing, is essential in understanding this unity. In his extensive analysis of this connection, the discernment with which he unites the two dimensions is evident: "the dynamism of knowing God and the transparency of any concept about God." Saint Gregory's gnoseology, which proposes the unity of the cataphatic and the apophatic, has ontological roots. This unity has concreteness only in the horizon of seeing God, which is superior to any other form of knowledge. Awareness of this hierarchy is decisive. Only in this way can the infinite character of knowing God by man be preserved. Reductionist rationalism starts from man's cognitive possibilities. The tensioning of the mind's springs is not sufficient, no matter how great its effort to grasp the mystery of God's presence. The exclusive emphasis on this direction leads to the failure of rationalism, which seeks to encompass God only in an intellectual theology, only in rational concepts. A distinctive note of Palamite theology is the ontological-personal experiential dimension of knowledge. Palamas theologizes throughout his work for the tradition of participation, for experiential knowledge, for knowledge as life. In any debate, he resorts to experience, not just any experience, but the experience of encountering God through union. A union that is possible because at the center is the person who mediates and centers the act of knowing. Varlaam erred precisely here, because he bypassed through an exaggerated objectification the participation of the person. Thus, abstractism is overcome, for which God is only an empty image, and divine life is a utopia.

Recourse to the wisdom of the Fathers was vital for Palamas. For here lay the richness of divinized life and the true authority from which any argument derived its legitimacy. Thus, to a logical argumentation by the dialectical method—preferred by Varlaam—Palamas opposed the use of the apodictic method, which demonstrated the truth of the statements through knowledge certified by experience. Relativism, which emerged in the process of knowing with the use of sophisms, is overcome by the assumptive reference to the authority of those who have attained knowledge by sharing from the Source of knowledge.

In the last chapter, the Palamite paradigm is integrated into a possible interdisciplinary research project. What chance of success would a dialogue between theology and science have? Those who view it with suspicion from a triumphalist stance will deny this possibility. However, those who responsibly assume the possibility of this collaboration (there are some initiatives in this regard) will need to integrate into their effort several principles found in the dynamics of Saint Gregory's gnoseology: the dual methodology of the Holy Fathers applied to the two types of knowledge, theological and scientific, well delineated and within each's competence; the experiential character of theological knowledge corresponding with scientific experiment; scientific knowledge is limited, even though it is always deepening, it remains within the created realm; scientific knowledge should guide towards theological knowledge by adopting an attitude of humility.

Researching the theological gnoseology of Saint Gregory Palamas is an exercise in renewal, spiritualization, and responsibility. Renewal, because dogmatic definitions derived from the experience of union with the uncreated God provide the doctrinal manifestation of theological teaching and enable it to emerge from a certain inertia in which it has settled, by conforming to a response given only to worldly wisdom. Spiritualization, because each word expressed bears the imprint of the presence of the Holy Spirit. Responsibility, because the theological thinking of Saint Gregory is a precious heritage by virtue of which we can define ourselves dogmatically, ecclesially, and liturgically orthodox, but it is also the key by which we can understand and live the knowledge of God in a world characterized by disinformation and relativism.

BIBLIOGRAPHY

I. Izvoare

1.1. Biblice

Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2019.

1.2. Patristice

SFÂNTUL DIONISIE AREOPAGITUL, *Epistola a V-a: Lui Dorotei, diacon*, în: Sfântul Dionisie Areopagitul, *Epistolele*, trad. de Pr. Asist. Dr. Vasile Răducă și Pr. Conf. Dr. Gheorghe Drăgulin, studiu introductiv și referințe critico-bibliografice: Pr. Conf. Dr. Gheorghe Drăgulin, Editura All, București, 1994.

SFÂNTUL DIONISIE AREOPAGITUL, *Epistola a VII-a: Lui Policarp, ierarh*, în: Sfântul Dionisie Areopagitul, *Epistolele*, trad. de Pr. Asist. Dr. Vasile Răducă și Pr. Conf. Dr. Gheorghe Drăgulin, studiu introductiv și referințe critico-bibliografice: Pr. Conf. Dr. Gheorghe Drăgulin, Editura All, București, 1994.

SFÂNTUL DIONISIE AREOPAGITUL, *Despre Numirile Dumnezeiești*, în: Sfântul Dionisie Areopagitul, *Opere complete*, trad., introducere și note de Pr. Dumitru Stăniloae, Editura Paideia, București, 1996.

SFÂNTUL DIONISIE AREOPAGITUL, *Despre Teologia Mistică*, în: Sfântul Dionisie Areopagitul, *Opere complete*, trad., introducere și note de Pr. Dumitru Stăniloae, Editura Paideia, București, 1996.

SFÂNTUL FILOTEI KOKKINOS, *Cuvânt despre viața Sfântului Grigorie Palama*, în: GRIGORIE PALAMA, *Tomosuri dogmatice - Viața – Slujba. Scrieri I*, studiu introductiv și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2009.

SFÂNTUL FILOTEI KOKKINOS, *Slujba Sfântului Grigorie Palama pentru 14 noiembrie*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Tomosuri dogmatice - Viața – Slujba. Scrieri I*, studiu introductiv și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2009.

SFÂNTUL GRIGORIE CEL MARE, *Dialoguri*, ediție bilingvă, trad. de Cristina Horotan, notă introductivă, tabel cronologic și plan al tratatului de Alexander Baumgarten, note de Cristina Horotan și Alexandru Daroni, Editura Polirom, București, 2017.

SFÂNTUL GRIGORIE DE NYSSA, *Despre viața lui Moise*, în: Sfântul Grigorie de Nyssa, *Scrieri I*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 29, trad. de Preot Prof. Dumitru Stăniloae și Preot Ioan Buga, note: Preot Prof. D. Stăniloae, indice: Preot Ioan Buga, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

SFÂNTUL GRIGORIE DE NYSSA, *Despre «Fericiri»*, în: Sfântul Grigorie de Nyssa, *Scrieri I*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 29, trad. de Preot Prof. Dumitru Stăniloae și Preot Ioan Buga, note: Preot Prof. D. Stăniloae, indice: Preot Ioan Buga, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

SFÂNTUL GRIGORIE DE NYSSA, *Despre pruncii morți prematur*, în: Sfântul Grigorie de Nyssa, *Scrieri II*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 30, trad. și note de Pr. prof. dr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

SFÂNTUL GRIGORIE DE NYSSA, *Despre feciorie*, în: Sfântul Macarie Egipteanul, Sfântul Grigorie de Nyssa, Sfântul Epifanie de Salamina, *Scrieri duhovnicești și omilii*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, serie nouă, vol. 12, trad. și note de Maria-Iuliana Rizeanu, Florin Filimon și Pr. Ilie Toader, introduceri de Maria-Iuliana Rizeanu și Pr. Ilie Toader, note de Maria-Iuliana Rizeanu, Pr. Ilie Toader și Ierom. Policarp Pîrvuloiu, Editura Basilica, București, 2014.

SFÂNTUL GRIGORIE TEOLOGUL, *Cuvântarea a XVI-a: Despre tăcerea tatălui său din pricina plăgii grindinei*, în: Sfântul Grigorie Teologul, *Cuvântări*, trad. de drd. Călin Popescu, Editura de Suflet, București, 2014.

SFÂNTUL GRIGORIE TEOLOGUL, *Cuvântarea a XXI-a: Despre marele Atanasie, episcopul Alexandriei*, în: Sfântul Grigorie Teologul, *Cuvântări*, trad. de drd. Călin Popescu, Editura de Suflet, București, 2014.

SFÂNTUL GRIGORIE TEOLOGUL, *Cuvântarea a XLIV: La Duminica cea nouă*, în: SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ, *Cuvântări praznicale*

și morale, trad., introducere și note de Nicușor Deciu, Doxologia, Iași, 2019.

SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, trad. de Preotul profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.

SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Cuvânt la Schimbarea la Față a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, în: Sfântul Ioan Damaschin, *Cuvântări la sărbători împărătești, la sărbători ale Maicii Domnului și la sfinți*, trad. de Pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010.

SFÂNTUL MACARIE EGIPTEANUL, *Omilia XXXIV*, în: Sfântul Macarie Egipteanul, *Scrieri: Omilii duhovnicești*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 34, trad. de Pr. Prof. Dr. Constantin Cornițescu, introducere, indici și note: Prof. Dr. N. Chițescu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.

SFÂNTUL MARCU EVGHENICUL, *Opere II: Cuvintele Antiretice (I și II), Capete silogistice*, introducere, note, trad. de Cornel Coman, Cristian Chivu, Adrian Tănăsescu, Cristina Rogobete, Marios Pilavakis, Caliopie Papacioc, coordonator: Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, 2014.

SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 80, trad., introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983.

SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Scrieri despre cele două voințe în Hristos: A aceluiași către același Marin*, în: Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Scrieri. Partea a II-a: Scrieri și epistole hristologice și duhovnicești*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 81, trad., introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990.

SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Răspunsuri către Talasie*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. III, ediție jubiliară, trad. din grecește, introducere și note de Preotul Profesor Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2017.

SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Capete gnostice sau teologice (A doua sută)*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. II, ediție jubiliară, trad. din grecește, introducere și note de Preotul Profesor Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2017.

SFÂNTUL NICODIM AGHIORITUL, *Prolog la ediția operelor Sfântului Grigorie Palama*, în: Elia CITTERIO, *Nicodim Aghioritul: Personalitatea – opera – învățătura ascetică și mistică*, trad. de Maria Cornelia și Diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2001.

SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Despre Sfântul Duh*, în *Sfântul Vasile cel Mare, Scrieri. Partea a III-a: Despre Sfântul Duh. Corespondență (Epistole)*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 12, trad., introducere, note și indici de Preot Prof. Dr. Constantin Cornițescu, Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Epistola 223: Către Eustațiu, episcop de Sebasta*, în: *Sfântul Vasile cel Mare, Epistole*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 3, trad., introducere și note de Pr. Teodor Bodogae, Editura Basilica, București, 2010.

SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Epistola 234: La o altă întrebare a lui Amfilohiu*, în: *Sfântul Vasile cel Mare, Epistole*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 3, trad., introducere și note de Pr. Teodor Bodogae, Editura Basilica, București, 2010.

SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Împotriva lui Eunomie*, în: *Sfântul Vasile cel Mare, Scrieri dogmatice și exegetice*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, serie nouă, vol. 4, trad. de Ierom. Policarp Pîrvuloiu și Pr. Dumitru Fecioru, studii introductive de Ierom. Policarp Pîrvuloiu, note de Ierom. Policarp Pîrvuloiu, Pr. Dumitru Fecioru și Adrian Muraru, Editura Basilica, București, 2011.

SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Omilia I la Psalmul XIV*, în: *Sfântul Vasile cel Mare, Scrieri dogmatice și exegetice*, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, serie nouă, vol. 4, trad. de Ierom. Policarp Pîrvuloiu și Pr. Dumitru Fecioru, studii introductive de Ierom. Policarp Pîrvuloiu, note de Ierom. Policarp Pîrvuloiu, Pr. Dumitru Fecioru și Adrian Muraru, Editura Basilica, București, 2011.

1.3. Liturgice

Triodul, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă București, 2019.

1.4. Opera Sfântului Grigorie Palama

GREGORY PALAMAS, *The One Hundred and Fifty Chapters*, A Critical Edition, Translation and Study by Robert E. Sinkewicz, C.S.B., Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto, 1988.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Al aceluiași, primul cuvânt contra celor de-al doilea. Respingerea absurdităților ce provin din scrierile cele de-al doilea ale filosofului Varlaam. Sau despre îndumnezeire*, în: Preot prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama – cu patru tratate traduse*, Editura Scripta, București, ²1993.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Al aceluiași catalogul absurdităților ce provin din premisele filosofului Varlaam. Cuvântul al doilea contra celor de-al doilea*, în: Preot prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama – cu patru tratate traduse*, Editura Scripta, București, ²1993.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Tratatul al doilea din triada întâi contra lui Varlaam*, în: Preot prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama – cu patru tratate traduse*, Editura Scripta, București, ²1993.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Tratatul al treilea din triada întâi contra lui Varlaam*, în: Preot prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama – cu patru tratate traduse*, Editura Scripta, București, ²1993.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Antireticul al cincilea contra celor scrise de Achindin împotriva luminii harului și a harismelor duhovnicești*, în: Preot prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama – cu patru tratate traduse*, Editura Scripta, București, ²1993.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Apologie mai extinsă*, în: Preot prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama – cu patru tratate traduse*, Editura Scripta, București, ²1993.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Omilia a 7-a: Despre buna rânduială a Postului*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Omilii*, vol. I, introducere

de Părintele Galeriu, trad. de Dr. Constantin Daniel, revăzută de Laura Pătrașcu, stilizată de Răzvan Codrescu, Editura Anastasia, 2004.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Cuvântul întâi despre purcederea Duhului Sfânt*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opera completă I*, ediție bilingvă, trad., note, studiu introductiv de pr. Cristian Chivu, Editura Patristică, București, 2005.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Cuvântul al doilea despre purcederea Duhului Sfânt*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opera completă I*, ediție bilingvă, trad., note, studiu introductiv de pr. Cristian Chivu, Editura Patristică, București, 2005.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Capitole despre rugăciune și curăția inimii*, în SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Fecioara Maria și Petru Athonitul – prototipuri ale vieții isihaste și alte scrieri duhovnicești. Scrieri II*, studiu introductiv și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2005.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Capitole antropologice, psihoteologice și economice*, în SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Fecioara Maria și Petru Athonitul – prototipuri ale vieții isihaste și alte scrieri duhovnicești. Scrieri II*, studiu introductiv și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2005.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Cuvânt despre economia în trup a Domnului nostru Iisus Hristos*, în SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Fecioara Maria și Petru Athonitul – prototipuri ale vieții isihaste și alte scrieri duhovnicești. Scrieri II*, studiu introductiv și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2005.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Tratat în formă de epistolă către preaaugusta între monahii Xenii*, în SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Fecioara Maria și Petru Athonitul – prototipuri ale vieții isihaste și alte scrieri duhovnicești. Scrieri II*, studiu introductiv și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2005.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Tratat în formă de epistolă către Ioan și Teodor, filozofii*, în SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Fecioara Maria și Petru Athonitul – prototipuri ale vieții isihaste și alte scrieri duhovnicești. Scrieri II*, studiu introductiv și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2005.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Omilii*, vol. III, trad. de Parascheva Grigoriu, Editura Fundației Anastasia, 2007.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Discurs/tratat despre intrarea Preasfintei Fecioare în Sfânta Sfințelor și despre viața ei deiformă dusă aici (Omilia 53)*, în: Diac. Ioan I. Ică jr., *Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului XIV: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei*, Editura Deisis, Sibiu, 2008.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola către Damian Filosoful*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistole Dogmatice I*, trad. Parascheva Grigoriu, Editura Anastasia, București, 2009.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Tomul aghioritic*, în: în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. 7, trad., introducere și note de Preotul Profesor Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Cuvânt pentru cei ce se liniștesc cu evlavie. Al treilea dintre cele din urmă. Despre sfânta lumină*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. 7, trad., introducere și note de Preotul Profesor Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Cuvânt pentru cei ce se liniștesc cu evlavie. Al doilea din cele din urmă. Despre rugăciune*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. 7, trad., introducere și note de Preotul Profesor Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Despre împărtășirea dumnezeiască și îndumnezeitoare sau despre simplitatea dumnezeiască și mai presus de fire*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. 7, trad., introducere și note de Preotul Profesor Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *150 capete despre cunoștința naturală, despre cunoașterea lui Dumnezeu, despre viața morală și despre făptuire*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care*

arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși, vol. 7, trad, introducere și note de Preotul Profesor Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola I-a către Achindin*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete II: Antiepigrafi; Epistolele către Achindin și Varlaam*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Cristina-Costena Rogobete, Caliopie Papacioc, Editura Gândul Aprins, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola a III-a către Achindin*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete II: Antiepigrafi; Epistolele către Achindin și Varlaam*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Cristina-Costena Rogobete, Caliopie Papacioc, Editura Gândul Aprins, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola I-a către Varlaam*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete II: Antiepigrafi; Epistolele către Achindin și Varlaam*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Cristina-Costena Rogobete, Caliopie Papacioc, Editura Gândul Aprins, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola a II-a către Varlaam*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete II: Antiepigrafi; Epistolele către Achindin și Varlaam*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Cristina-Costena Rogobete, Caliopie Papacioc, Editura Gândul Aprins, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola a III-a către Varlaam*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete II: Antiepigrafi; Epistolele către Achindin și Varlaam*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Cristina-Costena Rogobete, Caliopie Papacioc, Editura Gândul Aprins, București, 2013.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *În apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 1,1*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete III: Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 1,1; 1,2; 1,3; 2,1; 2,2; 2,3*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel

Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Cristina-Costena Rogobete, Caliopie Papacioc, Editura Gândul Aprins, București, 2015.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *În apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 2,1*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete III: Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 1,1; 1,2; 1,3; 2,1; 2,2; 2,3*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Cristina-Costena Rogobete, Caliopie Papacioc, Editura Gândul Aprins, București, 2015.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *În apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 3,1*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete IV: Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 3,1; 3,2; 3,3. Tratate dogmatice 1;2*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2016.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *În apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 3,2*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete IV: Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 3,1; 3,2; 3,3. Tratate dogmatice 1;2*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2016.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *În apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 3,3*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete IV: Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 3,1; 3,2; 3,3. Tratate dogmatice 1;2*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2016.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Despre dumnezeiasca unire și deosebire*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete IV: Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 3,1; 3,2; 3,3. Tratate dogmatice 1;2*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2016.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Despre dumnezeieștile lucrări și împărtășirea după acestea*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete IV: Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt*

3,1; 3,2; 3,3. *Tratate dogmatice 1;2*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2016.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Dialogul Ortodoxului cu Varlaamitul*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete V: Tratate dogmatice 3; 4; 5*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2016.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Teofan*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete V: Tratate dogmatice 3; 4; 5*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2016.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Că Varlaam și Achindin sunt cei ce despică cu adevărat rău și fără-de-Dumnezeu în două dumnezeiri inegale pe dumnezeirea cea una*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete VI: Tratate dogmatice 6. Epistole 1-7*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, coordonator: Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2018.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola către nomofilaxul Simeon*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete VI: Tratate dogmatice 6. Epistole 1-7*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, coordonator: Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2018.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola către Athanasie al Kyzicului*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete VI: Tratate dogmatice 6. Epistole 1-7*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, coordonator: Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2018.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola către Arsenie Studitul*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete VI: Tratate dogmatice 6. Epistole 1-7*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, coordonator: Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2018.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Epistola către Dionisie*, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete VII: Epistole 8-14. Tratate apologetice 1-4*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel

Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, coordonator: Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2019.

II. Lucrări de specialitate

†ANTONIE, Mitropolitul de Suroj, *Asceza și căsătoria*, trad. de Dragoș Dâscă, Doxologia, Iași, 2014.

BELU, Pr. Prof. Dr. Dumitru I., *Studii de Teologie Morală și Filosofia valorilor*, Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2012.

BIELAWSKI, Maciej, *Părintele Dumitru Stăniloae, o viziune filocalică despre lume*, trad. și cuvânt înainte de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1998.

BIRIUKOV, Dmitry, “Types of mind activities and the status of wisdom in the anthropo-ontology of Gregory Palamas”, în: A. P. Zachariou (ed.), *St Gregory Palamas and Hesychasm. Past and contemporary challenges and perspectives: Proceedings of the International Scientific Conference, Holy Metropolis of Trimithountos (1-3 July 2022)*, Cyprus, 2024, pp. 93-109.

BUCHIU, Pr. Prof. Dr. Ștefan, *Cunoașterea apofatică în gândirea Părintelui Stăniloae*, Editura Basilica, București, 2013.

BUCHIU, Pr. Ștefan, „Cunoașterea lui Dumnezeu”, în Pr. Ștefan BUCHIU et al., *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, , Editura Basilica, București, 2017, pp. 195-265.

BUCHIU, Pr. Ștefan, *Părintele Dumitru Stăniloae – teologul iubirii dumnezeiești*, Editura Basilica, București, 2022.

BRADSHAW, David, *Metafizica energiilor divine și Schisma Bisericii*, trad. de Dragoș Dâscă și Protos. Vasile Bârză, Editura Ecclesiast, Sibiu, 2004.

BERGER, Ieromonah Calinic, *Teognosia – sinteza dogmatică și duhovnicească a părintelui Dumitru Stăniloae*, trad. de Ieromonah Nectarie (Dărăban), Deisis, Sibiu, 2014.

CHIȚOIU, Dan, „Limbajul-limită despre realitate în isihasm și fizica cuantică”, în Adrian LEMENI et al., *Realitatea și semnificația spațiului: abordare teologică, filosofică și științifică*, Editura Basilica, București, 2014.

CHIȚOIU, Prof. Dan, “St. Gregory Palamas’ Critique of Nominalism”, în Constantinos ATHANASOPOULOS (ed.), *Triune God: Incomprehensible but Knowable – The Philosophical and Theological*

Significance of St. Gregory Palamas for Contemporary Philosophy and Theology, Cambridge Scholars Publishing, 2015, pp. 124-131.

CHIVU, Cristian, „Introducere”, în SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opera completă I*, ediție bilingvă, trad., note, studiu introductiv: pr. Cristian Chivu, Editura Patristică, București, 2005, pp. 7-64.

CHIVU, Cristian et al., „Metoda teologică pragmatică și metoda teologică abstractă”, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete II: Antiepigrafi; Epistolele către Achindin și Varlaam*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Cristina-Costena Rogobete, Caliopie Papacioc, Editura Gândul Aprins, București, 2013, pp. 5-14.

CHIVU, Cristian et al., „Un veac de isihasm: de la Grigorie Palama la Marcu Evghenicul”, în SFÂNTUL MARCU EVGHENICUL, *Opere II: Cuvintele Antiretice (I și II), Capete silogistice*, introducere, note, trad. de Cornel Coman, Cristian Chivu, Adrian Tănăsescu, Cristina Rogobete, Marios Pilavakis, Caliopie Papacioc, coordonator Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, 2014, pp. 7-50.

CHIVU, Cristian et al., „Gnoza filosofică, gnoza teologică și gnoza teoptică după Grigorie Palama”, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete III: Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 1,1; 1,2; 1,3; 2,1; 2,2; 2,3*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Cristina-Costena Rogobete, Caliopie Papacioc, Editura Gândul Aprins, București, 2015, pp. 9-34.

CHIVU, Cristian, „Scurtă introducere”, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete IV: Cuvinte în apărarea celor ce se liniștesc în chip sfânt 3,1; 3, 2; 3,3. Tratate dogmatice 1; 2*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2016, pp. 15-21.

CHIVU, Cristian et al., „Studiu introductiv”, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete V: Tratate dogmatice*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cristian Chivu, Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Editura Gândul Aprins, București, 2016, pp. 13-46.

CHIVU, Cristian, „Scurtă introducere”, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete VI: Tratate dogmatice 6. Epistole 1-7*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian

Tănăsescu, Cristian Chivu, coordonator Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2018, pp. 14-15.

CHIVU, Cristian, „Scurtă introducere”, în: SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opere complete VII: Epistole 8-14. Tratatate apologetice 1-4*, ediție bilingvă, introducere, trad. și note de Cornel Coman, Adrian Tănăsescu, Cristian Chivu, coordonator: Cristian Chivu, Editura Gândul Aprins, București, 2019, pp. 17-21.

CHOULIARAS, Alexander, *The Antropology of St Gregory Palamas: the Image of God, the Spiritual Senses, and the Human Body*, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2019.

CHUMLEY, Norris J., *Isihia: prezența lui Dumnezeu în liniștea sufletului*, Doxologia, Iași, 2017.

CLÉMENT, Olivier, „Câteva note despre gândirea lui Vladimir Lossky”, în *Teologie și spiritualitate la Vladimir Lossky*, trad. de Nicoleta Pălimaru, Ciprian Vidican și Anatolie Negruță, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015, pp. 143-160.

CONSTAS, Arhim. Maximos, *Arta de a vedea: paradox și percepție în iconografia ortodoxă*, trad. de Dragoș Dâscă, Doxologia, ²2021.

CORESCIUC, Pr. Roger, *Omiliile Sfântului Grigorie Palama: Analiză omiletică*, Doxologia, Iași, 2013.

CORESCIUC, Pr. Roger, *Pastorație și politică: răspunsuri teologice ale Sfântului Grigorie Palama la dilemele contemporane*, Doxologia, Iași, 2015.

CORESCIUC, Pr. Roger, „Cunoașterea și vederea în teologhisirea Sfântului Grigorie Palama”, în: Pr. Dragoș Bahrim, Dragoș Mîrșanu (eds.), *Despre isihismul bizantin și alte studii patristice: lucrările simpozionului internațional "Tradiția patristică în actualitate"*, Doxologia, Iași, 2023, pp. 33-52.

COSTACHE Doru, „Știință și teologie. Spre o evaluare nouă a raporturilor”, în: Pr. Prof. Dr. Dumitru POPESCU et. al., *Știință și Teologie: preliminarii pentru dialog*, Editura XXI: Eonul Dogmatic, București, 2001, pp. 189-201.

COSTACHE, Doru, “Theology and Natural Sciences in St. Gregory Palamas”, în Ronald S. LAURA, Rachel A. BUCHANAN, Amy K. CHAPMAN (eds.), *God, Freedom and Nature*, (Sydney – New York - Boston: Body and Soul Dynamics, 2012), pp. 132-138.

COSTACHE, Doru, “Byzantine and Modern Orthodox Gnosis: From the Eleventh to the Twenty First Century”, în Garry W. TROMPF et alii, *The Gnostic World*, ediția I, Routledge, 2018, cap. 38, pp. 426-435.

CRAINIC, Nichifor, *Cursurile de mistică*, studiu introductiv și ediție de diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2010.

EVDOKIMOV, Paul, *Cunoașterea lui Dumnezeu în tradiția răsăriteană: învățatură patristică, liturgică și iconografică*, trad., prefață și note de Pr. Vasile Răducă, Editura Humanitas, București, 2013.

EVDOKIMOV, Paul, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, trad. de Teodor Baconschi, Editura Sophia, București, 2013.

FELEA, Pr. Ilarion V., *Spre Tabor, vol. I, Pregătirea*, Editura Crigarux, Piatra Neamț, 2007.

FLOROVSKY, Georges, *Scrieri esențiale*, Brandon Gallaher, Paul Ladouceur (eds.), trad. de Dragoș Dâscă și Octavian-Adrian Negoită, Editura Doxologia, Iași, 2021.

GEORGI, Pr. Porphyrios, *Înviere și viață. Eshatologia în învățătura Sfântului Grigorie Palama*, trad. de Diac. Ștefan L. Toma, Editura Andreiana, Sibiu, 2015.

ICĂ jr., Diac. Ioan I., „Sfântul Grigorie Palama – scriitor duhovnicesc isihast și epoca sa”, în SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Fecioara Maria și Petru Athonitul – prototipuri ale vieții isihaste și alte scrieri duhovnicești. Scrieri II*, studiu introductiv și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2005.

ICĂ jr., Diac. Ioan I., *Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului XIV: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei*, Deisis, Sibiu, 2008.

ICĂ jr., Diac. Ioan I., „Sfântul Grigorie Palama: dosarele canonizării – texte și contexte”, în SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Tomosuri dogmatice - Viața – Slujba. Scrieri I*, studiu introductiv și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2009.

ICĂ jr., Diac. Ioan I., *Canonul Ortodoxiei: Sinodul VII Ecumenic*, Deisis, Sibiu, 2020.

†IERÓTHEOS, Mitropolitul Nafpaktosului, *Cugetul Bisericii Ortodoxe*, trad. de Constantin Făgețan, Editura Sophia, București, 2000.

†IERÓTHEOS, Mitropolitul Nafpaktosului, *Psihoterapia ortodoxă - continuare și dezbatere*, trad. de Ion Diaconescu și Nicolae Ionescu, Editura Sophia, București, 2001.

†IERÓTHEOS, Mitropolit al Nafpaktosului, *Teologia post-patristică și experiența bisericească a Sfinților Părinți*, Editura Sophia, București, 2012.

†IERÓTHEOS, Mitropolitul Nafpaktosului, *Dogmatica empirică a Bisericii Ortodoxe Sobornicești după învățăturile prin viu grai ale Părintelui Ioannis Romanidis*, vol. I, prezentare critică, trad. de Tatiana Petrache, Doxologia, Iași, 2014.

†IERÓTHEOS, Mitropolit al Nafpaktosului, *Vremea lucrării. Chipul lăuntric al Tradiției ortodoxe: teologie și viață*, trad. de Ieromonah Teofan Munteanu, Editura Sophia, București, 2014.

†IERÓTHEOS, Mitropolit al Nafpaktosului, *Isihie și Teologie – Calea tămăduirii omului în Biserica Ortodoxă*, trad. de Protosinghel Teofan Munteanu, Editura Sophia, București, 2016.

†IERÓTHEOS, Mitropolit al Nafpaktosului, *Psihoterapia ortodoxă. Știința Sfinților Părinți*, trad. de Irina Luminița Niculescu, Editura Partoș, Timișoara, 2016.

†IERÓTHEOS, Mitropolit al Nafpaktosului, *Vechea și Noua Romă. De la Tradiția Ortodoxă la tradițiile Apusului*, trad. de Protosinghel Teofan Munteanu, Doxologia, Iași, 2016.

†IERÓTHEOS, Mitropolit al Nafpaktosului, *Știința medicinei duhovnicești: practica psihoterapiei ortodoxe*, Editura Sophia, București, 2017.

†IERÓTHEOS, Mitropolitul Nafpaktosului, *Dogmatica empirică a Bisericii Ortodoxe Sobornicești după învățăturile prin viu grai ale Părintelui Ioannis Romanidis*, vol. II, prezentare critică, trad. de Tatiana Petrache și Mănăstirea Diaconești, Doxologia, Iași, 2017.

†IERÓTHEOS, Mitropolitul Nafpaktosului, *Sfântul Grigorie Palama ca aghiorit*, trad. de Ilie Stănuș, Editura Egumenița, Galați, 2020.

†IGNATIE, Episcopul Hușilor, *Sfântul Grigorie Palama și teologia energiilor necreate*, Spandugino, București, 2022.

ILCA, Pr. dr. Marius, *Teologia iubirii în gândirea și viața Părinților Bisericii din secolele X-XIV, cu referire specială la Sfinții Simeon Noul Teolog și Grigorie Palama*, Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2016.

IOJA, Conf. Univ. Dr. Cristinel, „Cunoașterea lui Dumnezeu și cunoașterea lumii în abordările apologetice”, în Adrian LEMENI et al., *Apologetica Ortodoxă*, vol. I, Editura Basilica, București, 2013, pp. 204-228.

IOJA, Pr. Prof. Dr. Cristinel, *Antropologia ortodoxă în teologia românească*, mss, curs an I, doctorat, fila 27-29.

IOJA, Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel, „Repere ale gnoseologiei ortodoxe în sinteza neopatristică”, în: Prof. Univ. Dr. Vasile CRISTESCU, Arhim. Lect. Dr. Nathanael NEACȘU (eds.), *Cunoașterea lui Dumnezeu în Teologia Dogmatică Ortodoxă. Premise spiritual-ecclesiale și provocările actuale*, Doxologia Iași, 2020, pp. 131-168.

IONESCU, Pr. Răzvan Andrei, *Teologie Ortodoxă și știință: Conflict, Indiferență, Integrare sau Dialog? Care să fie atitudinea noastră față de știință?*, Doxologia, Iași, 2015.

Gheron IOSIF, *Mărturii din viața monahală*, trad. de Pr. Prof. Dr. Constantin Coman, Editura Bizantină, București, ²2003.

KRIVOCHEINE, †Arhiepiscop Basile, *În lumina lui Hristos: Sfântul Simeon Noul Teolog (949-1022). Viața-Spiritualitatea-Învățătura*, trad. de Pr. conf. dr. Vasile Led și Ierom. Gheorghe Iordan, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.

LARCHET, Jean-Claude, *Terapeutica bolilor spirituale*, trad. de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2006.

LARCHET, Jean-Claude, *Teologia energiilor dumnezeiești: De la origini până la Sfântul Ioan Damaschinul*, trad. de Marinela Bojin, Editura Basilica, București, 2016.

LEMENI, Adrian, IONESCU, Pr. Răzvan, *Teologie ortodoxă și știință: Repere pentru dialog*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007.

LEMENI, Adrian et al., *Repere patristice în dialogul dintre teologie și știință*, Editura Basilica, București, 2009.

LEMENI, Adrian, *Adevăr și comuniune*, Editura Basilica, București, 2011.

LEMENI, Adrian, „Experiența eclesială a Adevărului, criteriu fundamental al Apologeticii ortodoxe”, în Adrian LEMENI et al., *Apologetica Ortodoxă*, vol. I, Editura Basilica, București, 2013, pp. 64-74.

- LEMENI, Adrian, *Adevăr și demonstrație. De la incompletitudinea lui Gödel la vederea mai presus de orice înțelegere a Sfântului Grigorie Palama*, Editura Basilica, București, 2019.
- LOSSKY, Vladimir, *Vederea lui Dumnezeu*, trad. de Prof. Dr. Remus Rus, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995.
- LOSSKY, Vladimir, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. de Pr. Vasile Răducă, Editura Bonifaciu, București, 1998.
- LOSSKY, Vladimir, *După chipul și asemănarea lui Dumnezeu*, trad. de Anca Manolache, Editura Humanitas, București, ²2006.
- LOSSKY, Vladimir, *Teologia dogmatică*, ediție îngrijită de Olivier Clément și Michel Stavrou, trad. de Pr. Dr. Cristian Galeriu, Editura Anastasia, București, 2014.
- LOSSKY, Vladimir, *Introducere în teologia ortodoxă*, trad. de Lidia și Remus Rus, prefață de Pr. Prof. D. Gh. Popescu, Editura Sophia, București, 2014.
- LOT-BORODINE, Myrrha, *Îndumnezeirea omului potrivit învățaturii Părinților răsăriteni*, introducere de Jean Daniélou, trad. de Măriuca și Adrian Alexandrescu, Editura Sophia, București, 2019.
- LOUTH, Pr. Andrew, *Introducere în teologia ortodoxă*, trad. de Dragoș Mârșanu, Doxologia, Iași, 2014.
- MAKARIOS Simonopetritul, Ieromonah, *Triodul explicat: Mistagogia timpului liturgic*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Editura „Deisis”, Sibiu, 2000.
- MANTZARIDIS, Georgios I., *Tradiție și înnoire*, trad. de diac. lect. univ. dr. Florin Toader Tomoioagă, Doxologia, 2017.
- MARION, Jean-Luc, *În plus. Studii asupra fenomenelor saturate*, trad. de Ionuț Biliuță, Deisis, Sibiu, 2003.
- MARION, Jean-Luc, *Despre raționalitatea Revelației și irraționalitatea credincioșilor*, trad. de Maria-Cornelia Ică jr., Deisis, Sibiu, 2014.
- MARTZELOS, Georgios, “Kataphasis and apophasis in the Greek Orthodox patristic tradition”, în: Norbert HINTERSTEINER (ed.), *Naming and Thinking God in Europe Today: Theology in Global Dialogue*, Rodopi, 2007, pp. 247-263. (<http://hdl.handle.net/11728/7437>)
- MATSOUKAS, Nikos, *Introducere în gnoseologia teologică*, trad. de Maricel Popa, Editura Bizantină, București, 1997.

- MATSOUKAS, Nikos A., *Teologie dogmatică și simbolică*, vol. II, trad. de Nicușor Deciu, Editura Bizantină; București, 2006.
- MEYENDORFF, John, "Introduction", în: Gregory Palamas, *The Triads*, edited with an introduction by John Meyendorff, trad. Nicholas Gendle, preface by Jaroslav Pelikan, Paulist Press, New Jersey, 1983.
- MEYENDORFF, John, *Teologia bizantină: Tendințe istorice și teme doctrinare*, trad. de Preot conf. dr. Alexandru I. Stan, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995.
- MEYENDORFF, John, *Sfântul Grigorie Palamas și mistica ortodoxă*, trad. de Angela Paciu, Editura Enciclopedică, București, 1995.
- MEYENDORFF, John, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, trad. de Măriuca și Adrian Alexandrescu, Nemira, București, 2014.
- MELCHISEDEC Hieromonk, "The Indisputable Wisdom of the Holy Spirit", în Constantinos Athanasopoulos (ed.), *Triune God: Incomprehensible but Knowable – The Philosophical and Theological Significance of St. Gregory Palamas for Contemporary Philosophy and Theology*, Cambridge Scholars Publishing, 2015, pp. 12-18.
- MIHALACHE, Diac. Adrian Sorin, *Lumina Celui Nevăzut: o privire teologică în raționalitatea Creației și teoriile științifice recente despre Univers*, vol. I, Editura Basilica, București, 2016.
- MIHALACHE, Diac. Adrian Sorin, *Lumina Celui Nevăzut: o privire teologică în raționalitatea Creației și teoriile științifice recente despre Univers*, vol. II, Editura Basilica, București, 2016.
- NELLAS, Panayotis, *Ortodoxia – divino-umanism în acțiune*, Deisis, Sibiu, 2013.
- NESTERUK, Alexei V., *Lumina de la Răsărit. Teologie, știință și tradiție ortodoxă răsăriteană*, coordonator: Pr. Gheorghe Popa, trad. de Evagrina Dîrțu și Irina Scurtu, Editura Basilica, București, 2017.
- PATRONOS, Georgios, *Îndumnezeirea omului*, trad. de Lector Dr. Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2012.
- PAYNE, Daniel P., *The Revival of Political Hesychasm in Greek Orthodox Thought: A Study of the Hesychast Basis of the Thought of John S. Romanides and Christos Yannaras*, Baylor University, Ann Arbor, 2006.

- PELIKAN, Jaroslav, *Tradiția creștină: o istorie a dezvoltării doctrinei*, vol. II, *Spiritul creștinătății răsăritene (600-1700)*, trad. și note de pr. prof. Nicolai Buga, Polirom, București, 2005.
- PENTECOST, Scott. F., *Quest for the Divine Presence: Metaphysics of Participation and the Relation of Philosophy to Theology in St. Gregory Palamas's "Triads" and "One Hundred and Fifty Chapters"*, The Catholic University of America, Ann Arbor, 1999.
- PETCU, Pr. Dr. Liviu, *Îndumnezeirea omului după învățătura Sfântului Grigorie de Nyssa*, Editura Astra Museum, Sibiu, 2013.
- PETCU, Pr. Lucian-Răzvan, *Cosmologia creștină și teoriile fizicii moderne*, Editura Sophia, București, 2008.
- PITTOS, Leonidas, *Sacredly Praising, Sacredly Narrating: The Hagiological Imperative in The Thought of St. Gregory Palamas*, Chicago, Illinois, 2015.
- POPESCU, Pr. Dumitru, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Editura Diogene, București, 1996.
- POPESCU, Pr. Prof. Acad. Dr. Dumitru, *Apologetica rațional-duhovnicească a Ortodoxiei*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2009.
- SFÂNTUL IUSTIN POPOVICI, *Dogmatica Bisericii Ortodoxe*, vol. I, trad. din limba sârbă de diac. Zarko Markovski, Editura Doxologia, 2017.
- RĂMUREANU, Pr. Prof. Ioan, ȘESAN, Pr. Prof. Milan, BODOGAE, Pr. Prof. Teodor, *Istoria bisericească universală pentru Institutele teologice*, vol. II (1054-1982), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
- ROJEK, Paweł, "The Logic of Palamism", în: Andrew Schumann (ed.), *Logic in Orthodox Christian Thinking*, De Gruyter, 2012, pp. 38-81.
- ROSSUM, Joost van, *Palamism and Church Tradition. Palamism, Its Use of Patristic Tradition, and Its Relationship with Thomistic Thought*, Fordham University, New York, 1985.
- ROSSUM, Joost van, „Grigorie Palama în lectura lui Vladimir Lossky”, în *Teologie și spiritualitate la Vladimir Lossky*, trad. de Nicoleta Pălimaru, Ciprian Vidican și Anotolie Negruță, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015, pp. 235-262.

RUSSELL, Norman, *Învățătura despre îndumnezeire în tradiția patristică greacă*, trad. de Dragoș Dâscă, Doxologia, Iași, 2015.

RUSSELL, Norman, *Sfântul Grigorie Palama și nașterea palamismului în epoca modernă*, trad. de Dragoș Dâscă și Adela Lungu, Doxologia, Iași, 2022.

SAHAROV, Ieromonah Nicholas, *Iubesc, deci exist – teologia arhimandritului Sofronie (1896-1992)*, Deisis, Sibiu, 2008.

SAVIN, Ioan Gh., *Mistica și ascetica ortodoxă*, cuvânt înainte de Mitro. Dr. Antonie Plămădeală, Sibiu, 1996.

SHERRARD, Philip, *Coruperea omului și a naturii: o cercetare a originilor și consecințelor științei moderne*, trad. de Marius Bogdan Buzdugan, Doxologia, Iași, 2017.

SAHAROV, Arhimandritul Sofronie, *Fericirea de a cunoaște calea*, Editura Pelerinul, Iași, 1997.

SAHAROV, Arhimandritul Sofronie, *Taina vieții creștine*, trad. de Ierom. Rafail (Noica), Editura Accent Print, Suceava, 2014.

SAHAROV, Arhimandritul Sofronie, *Nașterea întru împărăția cea neclătită*, trad. de Ierom. Rafail (Noica), Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, ²2015.

SINKEWICZ, Robert, "The Early Chapters of the *Capita 150*", în GREGORY PALAMAS, *The One Hundred and Fifty Chapters*, A Critical Edition, Translation and Study by Robert E. Sinkewicz, C.S.B., Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto, Ontario, 1988, pp. 1-35.

SOPKO, Andrew J., *Profetul Ortodoxiei Romeice: Teologia Părintelui Ioannis Romanides*, trad. de Paul Cenușe, studiu introductiv de Pr. Grigore Dinu Moș, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.

STĂNILOAE, Preot prof. dr. Dumitru, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama – cu patru tratate traduse*, Editura Scripta, București, ²1993.

STĂNILOAE, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Iisus Hristos – lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, Editura Anastasia, București, 1993.

STĂNILOAE, Preot Prof. Dr. Dumitru, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, ²1996.

- STĂNILOAE, Preotul Profesor Dumitru, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002.
- STĂNILOAE, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Viața și scrierile Sfântului Grigorie Palama, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. 7, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013, pp. 243-268.
- ȘTEFĂNESCU, Dorin, *Restaurarea sensului. Hermeneutică și teologie*, Doxologia, Iași, 2018.
- TATAKIS, Basile, *Filosofia bizantină*, trad. de Eduard Florin Tudor, Editura Nemira, București, 2010.
- TĂNASE, Nichifor, *Spiritualitate ortodoxă. Sinteze neo-patristice palamite*, Editura Eftimie Murgu, Reșița, 2012.
- TSELENGHIDIS, Dimitrios, *Har și libertate în tradiția patristică a secolului al XIV-lea: contribuție la soteriologia Bisericii Ortodoxe*, trad. de pr. dr. Daniel Pupăză, Doxologia, Iași, 2015.
- VLAD, Pr. Prof. Dr. Vasile, „Dimensiunea filocalico-isihastă a Teologiei Morale”, în *Liturghie și povățuire duhovnicească în parohia de azi, în lumina scrierilor filocalice ale primului mileniu*, Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2015.
- VOICU, Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin, COLDA, Pr. Lect. Univ. Dr. Lucian-Dumitru, *Patrologie și literatură postpatristică III*, Editura Basilica, București, 2015.
- WARE, †Kallistos, “God Immanent yet Transcendent: The Divine Energies according to Saint Gregory Palamas”, în: Philip Clayton and Arthur Peacocke (eds.), *In Whom We Live and Move and Have Our Being: Panentheistic Reflections on God's Presence in a Scientific World* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2004), pp. 157-168.
- YANNARAS, Christos, *Abecedar al credinței*, trad. Preot Dr. Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 1996.
- ZAHAROU, Arhim. Zaharia, *Isihasmul, nevoița cultivării inimii*, trad. de Monahiile Tecla și Porfirie, Mănăstirea Stavropighie Sfântul Ioan Botezătorul, Essex, Anglia, 2022.

III. Dicționare

BRANIȘTE, Pr. Prof. Ene, BRANIȘTE, Prof. Ecaterina, *Dicționar de cunoștințe religioase*, Editura Andreiană, Sibiu, 2010.

PĂCURARIU, Pr. Prof. Dr. Mircea, *Dicționarul teologilor români*, Editura Andreiană, Sibiu, ³2014.

IONESCU, Pr. Răzvan, LEMENI Adrian, *Dicționar de teologie ortodoxă și știință*, Curtea Veche, București, 2009.

IV. Studii și articole

ATHANASOPOULOS, Constantinos, "Metropolitan Amfilohije's Views on St. Gregory Palamas and Orthodoxy: A Return to Palamism", în *Akropolis: Journal of Hellenic Studies* 5:14-24 (2021).

BARNA, Alexandru Atanase, "Natural and Theological Knowledge in Saint Maximos the Confessor and Saint Gregory Palamas", în *Analele Universității București*, Seria Filosofie, Vol. LXX, Nr. 1, 2021, pp. 75-96.

BUCHIU, Pr. lect. Dr. Ștefan, „Actualitatea gândirii teologice a Sfântului Grigorie Palama”, în *Ortodoxia*, anul LI, nr. 1-2, ianuarie-iunie, 2000, pp. 37-42.

BUCUR, Bogdan, "The Theological Reception of Dionisyan Apophatism in the Christian East and West: Thomas Aquinas and Gregory Palamas", în *The Downside Review*, Vol. 125, Issue 439, April, 2007, pp. 131-146.

BUTNER jr., D. Glenn, "Communion with God: An Energetic Defense of Gregory Palamas", în *Modern Theology*, 32:1 January 2016, pp. 20-44.

CALVÁRIO, Patricia, "Theosis and the Metaphysics of Light of Gregory Palamas", în: *Analele Universității București*, Seria Filosofie, Vol. LXVII, no. 1, 2018, pp. 227-234.

CHENG, John, "The Distinction Between God's Essence and Energy: Gregory Palamas' Idea of Ultimate Reality and Meaning", în *Ultimate Reality and Meaning*, Vol. 21, Issue 1, 1998, pp. 56-75.

CHIȚOIU, Dan, "Experiment and Knowledge of Reality in the Hesychast View", în *European Journal of Science and Theology*, September 2012, Vol. 8, No. 3, pp. 9-15.

CHIȚOIU, Dan, "Philosophy and the Role of Experience in Hesychast Practice", în *Revista Portuguesa de Filosofia*, 2017, vol. 73 (2):805-816.

CITIRIGĂ, Pr. Vasile, „Participarea trupului omenesc la rugăciune în viziunea lui Grigorie Palama”, în *Ortodoxia*, Seria a II-a, Anul III, Nr. I, 2011, pp. 13-33.

CONSTAS, Maximos, “Paul the Hesychast: Gregory Palamas and the Pauline Foundations of Hesychast Theology and Spirituality”, în *Analogia: The Pemptousia Journal for Theological Studies*, 3.2/2 (2018):32-47.

COSTACHE, Doru, “Experiencing the Divine Life: Levels of Participation in St. Gregory Palamas’ on the Divine and Deifying Participation”, în *Phronema*, vol. 26(1), 2011, pp. 9-25.

GAVRILYUK, Paul. L., “The Retrieval of Deification: How a Once-Despised Archaism Became an Ecumenical Desideratum”, în *Modern Theology* 25:4 October 2009, pp. 647-659.

GOLITZIN, Hieromonk Alexander, “Dionysius Areopagites in the Works of Saint Gregory Palamas: On the Question of a «Christological Corrective» and Related Matters”, în *Scrinium*, Vol. 3, *The Theophaneia School: Jewish Roots of Eastern Christian Mysticism*, 2007, pp. 83-105.

HALLEUX, André de, “Palamisme et Scolastique. Exclusivisme dogmatique ou pluriformité théologique?”, în *Revue théologique de Louvain*, 4e année, fasc. 4, 1973, pp. 409-442.

ICĂ jr., Diac. Ioan I., „Morală și spiritualitatea ortodoxă în viziunea Sfântului Grigorie Palama. Pe marginea unui opuscul mai puțin cunoscut”, în *Revista Teologică*, serie nouă, Anul IV (76), Nr. 3, 1994, pp. 15-43.

IOJA, Asist. Univ. Drd. Cristinel, „Revelație și rațiune. Despre posibilitățile coexistenței fără confuzie a rațiunii cu taina”, în *Altarul Banatului*, anul XVI (LV), serie nouă, nr. 7-9, iulie-septembrie, 2005, pp. 13-29.

IOJA, Prof. Univ. Dr. Cristinel, „Vederea lui Dumnezeu ca premisă a îndumnezeirii omului în viziunea Sfântului Grigorie Palama”, în *Studia Theologica*, 2, *Teologie și viață isihastă în opera Sfântului Grigorie Palama*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2010, pp. 81-104.

IOJA, Cristinel, “Father Dumitru Stăniloae and the Renewal of the Orthodox Dogmatics in Romania”, în *Teologia*, anul XXIII, Nr. 4(81), 2019, pp. 38-50.

KRIVOICHEINE, †Archevêque Basile, “La doctrine ascétique et théologique de saint Grégoire Palamas”, (<http://basilekrivoicheine.org/fr-oeuvres/ladoctrine-asctique-etthologique-desaint-grgoire-palamas/>).

LADOUCEUR, Paul, “Treasures New and Old: Landmarks of Orthodox Neopatristic Theology”, în *Saint Vladimir's Theological Quarterly*, 56:2 (2012) pp. 191-227.

LAMPROU, Soultana D., “The Classical Education of St. Gregory Palamas through Indicative Examples”, în *Konstantínove Listy*, 10/2 (2017), pp. 126-132.

MANTZARIDIS, Georgios, „Știința teologică și teologia științifică”, trad. de Sabin Preda, în *Studii Teologice*, seria a III-a, anul I, nr. 1, ianuarie-martie, 2005, pp. 112-123.

MARTZELOS, Prof. Univ. Dr. Georgios, „Sf. Grigorie Palama și noua teologie occidentală”, trad. de Pr. Cătălin Ciobanu, 2007. (<http://hdl.handle.net/11728/7600>)

METALLINOS, Pr. Gheorghe, „Credința și știința în gnoseologia ortodoxă”, în *Altarul Banatului*, XXII (LXI), serie nouă, nr. 4-6, 2011, pp. 8-17.

MEUNIER, Sous-diacre Émile, ”Grégoire Palamas – Hérault de la grâce déifiante” (http://www.eglise-orthodoxe.eu/text_gregoire_palamas.htm).

MICAŁ, Wojciech, “Knowledge of God in St Gregory Palamas”, în *Studia Religiosa* 54 (3) 2021, pp. 251-270.

MOLDOVEANU, Pr. Lect. Univ. Dr. Ioan, „Circulația operelor palamite în spațiul românesc”, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă București*, 2002, pp. 563-579.

MOȘOIU, Pr. Lect. Dr. Nicolae, „«Dumnezeu ne-a făcut pentru a-L cunoaște» - scurtă introducere la theognosia în gândirea Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae”, în *Studii Teologice*, seria a III-a, anul II, nr. 4, octombrie-decembrie, 2006, București, pp. 56-92.

NICULCEA, Pr. Prof. Univ. Dr. Adrian, „Disputa dintre Varlaam și Palama și consecințele ei asupra Ortodoxiei moderne”, în *Studia Theologica*, 2, *Teologie și viață isihastă în opera Sfântului Grigorie Palama*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2010, pp. 293-326.

NOICA, Constantin, „Cunoaștere și asceză”, în *Jurnal spiritual – revistă de dialog etic, estetic și religios*. (<https://journalspiritual.eu/constantin-noica-cunoastere-si-asceza-ii/>)

PINO, Tikhon Alexander, “Beyond Neo-Palamism: Interpreting the Legacy of St. Gregory Palamas”, în *Analogia: The Pemptousia Journal for Theological Studies*, St. Gregory Palamas Special Series – Part 1, Vol. 3, Issue 2, 2017, pp. 53-73.

PINO, Tikhon Alexander, “A *Summa* of Palamite Theology? The Place of the *One Hundred and Fifty Chapters* in the Writings of St Gregory Palamas”, în A. P. Zachariou (ed.), *St Gregory Palamas and Hesychasm: Past and contemporary challenges and perspectives. Proceedings of the International Scientific Conference*, Holy Metropolis of Trimithountos (1-3 July 2022), Cyprus, 2024, pp. 389-410.

POPA, †Mitropolit Prof. Univ. Dr. Irineu, „Experiența tainică a luminii dumnezeiești în mistica Sfântului Grigorie Palama”, în *Studia Theologica*, 2, *Teologie și viață isihastă în opera Sfântului Grigorie Palama*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2010, pp. 15-66.

ROMANIDES, John S., “Notes on the Palamite Controversy and Related Topics”, în *The Greek Orthodox Theological Review*, Volume IX, Number 2, Winter, 1963-1964.

RUSSELL, Norman, “The Reception of Palamas in the West Today”, în *Θεολογία: τριμηνιαία έκδοση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος*; Vol.83, No.3, 2012, pp. 7-21.

SISTO, Walter, “Encountering God: A Comparative Study of the Doctrine of the Divine Energy in Maximus the Confessor and Gregory Palamas”, în *Melita Theologica*, Journal of the Faculty of Theology, University of Malta, 64/1 (2014) pp. 5-27.

SUMARES, Manuel, “Post-Secularity, Orthodoxy, and the ‘Theosis’ Factor: Blondel and St. Gregory Palamas”, în *Revista Portuguesa De Filosofia*, vol. 67, no. 1, 2011, pp. 81–102.

SWINBURNE, Richard, “Gregory Palamas and Our Knowledge of God”, în *Studia Humana*, vol. 3:1 (2014), pp. 3-12.

TANEV, Stoyan, “Essence and Energy: An Exploration in Orthodox Theology and Physics”, în *Logos: A Journal of Eastern Christian Studies*, Vol. 50 (2009), Nos. 1-2, pp. 89-153.

TĂNASE, Nichifor, “«Crucifixion» of the Logic. Palamite Theology of the Uncreated Divine Energies as Fundament of an Ontological Epistemology”, în *International Journal of Orthodox Theology* 6, 2015, (4):69-106.

TEREZIS Christos, PETRIDOU Lydia, “Ontological and Gnoseological Questions in Gregory Palamas according to the Christian Theory on Unions and Distinctions”, în *Philoteos: International Journal for Philosophy and Theology*, Vol. 16, 2016, pp. 85-98.

Christos TEREZIS, Lydia Petridou, “The Theory on «Unions-Distinctions» as a Paradigm of Gr. Palamas’ Methodology”, în *ΣΧΟΛΗ*, Vol. 11.1, 2017, pp. 117-132.

TORRANCE Alexis, “Precedents for Palamas’ Essence-Energies Theology in the Cappadocian Fathers”, în *Vigiliae Christianae*, 63 (2009) pp. 47-70.

TSELENGIDIS, Prof. dr. Dimitrie, „Caracterul libertății omului după Sfântul Grigorie Palama”, în *Altarul Banatului*, Anul XV (LIV), serie nouă, nr. 1-3, 2004, pp. 7-14.

TURCESCU, Lucian, „Sfântul Grigorie Palamas și teologia trinitară”, în *Studii Teologice*, seria a II-a, Anul XLVII, Nr. 4-6, 1995, pp. 60-78.

VAVRENIUK Sergii, SHVEDUN Viktoriia, “The Theology of Saint Gregory Palamas: Inovation or Traditions’ Continuation?”, în *European Journal of Science and Theology*, June 2019, Vol. 15, No. 3, pp. 31-38.

WARE, †Kallistos, “God hidden and revealed: The apophatic way and the essence-energies distinction”, în *Eastern Churches Review*, Vol. 7, 1975, pp. 125-136.

YANGAZOGLU, Stavros, “Philosophy and Theology. The Demonstrative Method in the Theology of Saint Gregory Palamas”, în *The Greek Orthodox Theological Review*, Vol. 41/1, 1996, pp. 1-18.

YANNARAS, Christos, “The distinction between essence and energies and its importance for theology”, în *Eastern Churches Review*, Vol. 19, 1975, pp. 232-245.

ZHUKOVSKY Viktor, “The Antinomic Method of Gregory Palamas: Between Transcendence and Immanence, God’s Essence and Energy, Single and Multiple Trinity”, în *Verbum Vitae*, 41/3 (2023) pp. 693-711.